

Skolstart vid sex års ålder

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändring i skollagen.

De lagändringar som utskottet tillstyrker innebär att skolplikten för barn som är bosatta i Sverige ska inträda ett år tidigare än i dag, dvs. redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Skolplikten i Sverige förlängs därmed med ett år och blir i regel tioårig. Skolplikten ska normalt börja fullgöras i förskoleklassen, som blir en obligatorisk skolform inom skolväsendet. Därefter ska skolplikten fullgöras i grundskolan, om inte barnet ska tas emot i grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan.

Eleverna i förskoleklassen ska få rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider. De ska också få rätt till kostnadsfri skolskjuts på samma villkor som grundskoleelever. Skolsystemet ska ha en viss flexibilitet. Ett barn ska få tas emot tidigare i förskoleklassen liksom i årskurs 1 i grundskolan och motsvarande skolformer under vissa förutsättningar, om barnets vårdnadshavare önskar det. Efter begäran av ett barns vårdnadshavare ska ett barn också kunna få skolplikten uppskjuten ett år om det finns särskilda skäl.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018 och ska tillämpas på utbildning fr.o.m. höstterminen 2018.

I betänkandet finns tre reservationer (M, SD, C, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder.

Tre yrkanden i följdmotioner.

Tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	6
Regeringens lagförslag	6
Tioårig grundskola	12
Obligatorisk förskoleklass	15
Reservationer	18
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (M, C, L, KD)	18
2. Tioårig grundskola, punkt 2 (M, C, L, KD).....	19
3. Obligatorisk förskoleklass, punkt 3 (SD)	20
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Propositionen	22
Följdmotionerna	22
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	22
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	23

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:9 och avslår motion 2017/18:2555 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

2. Tioårig grundskola

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2555 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2,

2017/18:2938 av Gunilla Nordgren (M) och

2017/18:3039 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 3.

Reservation 2 (M, C, L, KD)

3. Obligatorisk förskoleklass

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:475 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) och

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 13.

Reservation 3 (SD)

Stockholm den 9 november 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S) och Ida Drougge (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I ärendet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder, två följdmotioner som väckts med anledning av propositionen och tre yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2017/18.

De behandlade förslagen finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas (dir. 2014:41). Genom tilläggsdirektiv den 11 september 2014 fick utredaren i uppdrag att också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda i förskoleklassen skulle kunna utformas på lämpligast sätt (dir. 2014:135).

Den 18 december 2014 beslutade regeringen att ändra utredningsuppdraget genom nya tilläggsdirektiv (dir. 2014:159). I stället för att utreda de delar som gäller införandet av en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder skulle utredaren föreslå hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas. För båda dessa alternativ skulle förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrade. En utgångspunkt för båda alternativen var vidare att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga för undervisningen. Genom tilläggsdirektiv den 26 mars 2015 förtydligades det att utredaren inte längre skulle föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare i förskoleklassen kan utformas på lämpligast sätt (dir. 2015:34).

Utredningen, som antog namnet Grundskoleutredningen, överlämnade sitt slutbetänkande Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015:81) i september 2015.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. I förhållande till lagrådsremissen har några språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

Vissa myndigheter och organ har fått tillfälle att yttra sig över utkastet till lagrådsremiss.

I propositionen behandlas Grundskoleutredningens förslag om en obligatorisk förskoleklass liksom två tillkännagivanden från riksdagen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800). I propositionen föreslår regeringen att skolplikten för barn som är bosatta i Sverige ska inträda ett år tidigare än i dag, dvs. redan höstterminen det

kalenderår då barnet fyller sex år. Skolplikten i Sverige förlängs därmed med ett år och blir i regel tioårig. Skolplikten ska normalt börja fullgöras i förskoleklassen, som blir en obligatorisk skolform inom skolväsendet. Därefter ska skolplikten fullgöras i grundskolan, om inte barnet ska tas emot i grundsärskolan, specialsolan eller sameskolan. Enskilda huvudmän som redan är godkända som huvudmän för fristående förskoleklasser bör med automatik få anordna obligatoriska förskoleklasser.

Eleverna i förskoleklassen ska få rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider. De ska också få rätt till kostnadsfri skolskjuts på samma villkor som grundskoleelever. Skolsystemet ska ha en viss flexibilitet. Ett barn ska få tas emot tidigare i förskoleklassen liksom i årskurs 1 i grundskolan och motsvarande skolformer under vissa förutsättningar, om barnets vårdnadshavare önskar det. Efter begäran av ett barns vårdnadshavare ska ett barn också kunna få skolplikten uppskjuten ett år om det finns särskilda skäl. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018 och ska tillämpas på utbildning fr.o.m. höstterminen 2018.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800). Lagändringarna innebär att skolplikten som huvudregel ska inträda höstterminen det kalenderår då ett barn fyller sex år. Skolplikten förlängs därmed med ett år och blir som huvudregel tioårig. För barn som går i specialskolan, som i dag har tio årskurser, blir dock skolplikten elvaårig. Skolplikten ska som huvudregel börja fullgöras i förskoleklassen och fullgörs därefter i grundskolan om inte barnet ska tas emot i grundsärskolan, specialskolan eller same-skolan. Även förskoleklassen blir enligt förslaget en obligatorisk skolform.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018 och ska tillämpas på utbildning fr.o.m. höstterminen 2018.

Propositionen

Bakgrund och gällande rätt

Förskoleklassen är en frivillig skolform inom skolväsendet som infördes den 1 januari 1998. Alla barn som är bosatta i Sverige ska i dag erbjudas förskoleklass fr.o.m. höstterminen det år då de fyller sex år. Förskoleklassen, som omfattar ett läsår, ska stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevernas behov (9 kap. 2 och 5 §§ skollagen).

Skolplikten inträder normalt ett år senare, dvs. höstterminen det år då barnet fyller sju år, och ska fullgöras i grundskolan eller i en motsvarande skolform (7 kap. 4 och 10 §§). Enligt förarbetena ska förskoleklassen bl.a. stödja övergången och integreringen mellan förskolan och skolan och ligga till grund för den fortsatta skolgången (prop. 1997/98:6 s. 40 f.). Reformen beskrivs ofta som att förskoleklassen ska vara en bro mellan förskolan och skolan och erbjuda det bästa ur två världar.

Enligt Skolverkets statistik gick 97,8 procent, dvs. drygt 120 000 sex-åringar, i förskoleklassen läsåret 2016/17. I förskoleklassen fanns det vidare knappt 750 femåringar (0,6 procent) och drygt 1 400 sjuåringar (1,2 procent) samma läsår. Med sexåringar avses här de barn som fyller sex år under kalenderåret. Det fanns även 1,1 procent sexåringar i förskolan och 1 procent sexåringar i årskurs 1. Man kan därför få intrycket att nästan 100 procent av alla sexåringar deltog i någon skolform.

I Skolverkets statistik över inskrivna barn ingår även barn med s.k. okänd bakgrund som ännu inte är folkbokförda i Statistiska centralbyråns befolkningsregister. Barn med okänd bakgrund, t.ex. asylsökande barn, saknar personnummer i registret. Detta innebär i sin tur att Skolverkets statistik inte fångar upp att ca 1,7 procent av alla folkbokförda sexåringar 2016, ca 2 000 barn, inte deltog i någon skolform. Under tio år medför det att drygt 20 000 barn kan missa hela det förberedande läsåret.

Skolplikten ska inträda vid sex års ålder genom att förskoleklassen blir obligatorisk

Regeringen föreslår att skolplikten som huvudregel ska inträda höstterminen det kalenderår då ett barn fyller sex år. Skolplikten förlängs därmed med ett år och blir som huvudregel tioårig. För barn som går i specialskolan, som i dag har tio årskurser, blir dock skolplikten elvaårig. Skolplikten ska som huvudregel börja fullgöras i förskoleklassen och fullgörs därefter i grundskolan eller i en motsvarande obligatorisk skolform. Även förskoleklassen blir alltså en obligatorisk skolform.

Regeringen framhåller inledningsvis att Grundskoleutredningen har utrett två alternativ när det gäller dagens förskoleklass för sexåringar. Utredningen har föreslagit att förskoleklassen kvarstår som en egen skolform men blir obligatorisk (alternativ 1) och avrått från en ny förberedande s.k. sexårsklass inom grundskolan (alternativ 2). Enligt utredningens tilläggsdirektiv ska förskoleklassens syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser kvarstå oförändrade för båda dessa alternativ (dir. 2014:159). Enligt utredningen kräver sexårsklassen så många författningsändringar och undantag från grundskolans regelverk, t.ex. i fråga om timplaner och kunskapskrav, att regleringen framstår som olämplig. Enligt Skolinspektionen kan en sådan lagstiftning bli svår att tillämpa i praktiken, vilket kan påverka barnens rättigheter. Regeringen delar utredningens uppfattning att det första alternativet med en obligatorisk förskoleklass framstår som klart lämpligast.

Enligt regeringen har förskoleklassen en mycket viktig roll att fylla i utbildningssystemet. När förskoleklassen infördes som en egen skolform inom skolväsendet 1998 var avsikten att underlätta integrationen mellan förskola och skola, där det bästa av verksamheterna skulle tas till vara (prop. 1997/98:6 s. 40 f.). Enligt skollagen ska förskoleklassen stimulera elevernas utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov (9 kap. 2 §). I propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165) framgår att undervisningsbegreppet i den nya skollagen är definierat så att förskolans, förskoleklassens och skolans kultur och arbetssätt kan bilda en pedagogisk helhet. Varje elev i förskoleklassen ska få möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar, och verksamheten ska anpassas till varje elevs behov. Det framgår även att lek och skapande ingår som väsentliga delar i det aktiva lärandet och att elevens lust och nyfikenhet ska tas till vara. Det är enligt

propositionen kombinationen av förskolans och grundskolans arbetssätt och metodik som ger förskoleklassen dess identitet (prop. 2009/10:165 s. 358). Regeringen anser att förskoleklassens särskilda karaktär är värdefull. En lärmiljö där sexåringarna erbjuds en åldersanpassad och rik variation av uttrycksformer och arbetssätt gynnar övergången från förskola till skola.

Regeringen framhåller att det förhållandet att förskoleklassen för sexåringar är en frivillig skolform och att skolplikten inträder först vid sju års ålder innebär att den obligatoriska skolgången i Sverige startar relativt sent i ett internationellt perspektiv. Regeringen anser vidare att alla barn ska gå i förskoleklassen eftersom den är en viktig brygga mellan förskolan och grundskolan. Det är dock omkring 2 procent av sexåringarna, ca 2 000 barn per år, som inte deltar i vare sig förskoleklassen, förskolan eller skolans årskurs 1. Utredningen antar att barnen är hemma med någon familjemedlem eller tas om hand på något annat sätt, om föräldrarna arbetar eller studerar. De elever som går i dagens förskoleklass har inte heller någon skyldighet att närvara i utbildningen utan kan vara frånvarande i större eller mindre omfattning. Den frivilliga verksamheten kan medföra att vissa barn inte deltar alla dagar i veckan. En obligatorisk förskoleklass ger större möjlighet att arbeta medvetet och långsiktigt med barnens kunskapsutveckling.

Regeringen anser att det är hög tid att förskoleklassen, 20 år efter sitt införande, övergår från en frivillig till en obligatorisk skolform inom det svenska skolsystemet.

Skolpliktens närmare innebörd

Regeringen föreslår att skollagens bestämmelser om ansvaret för att skolplikten fullgörs också ska tillämpas för eleverna i förskoleklassen när skolplikten utvidgas. Vårdnadshavarna, hemkommunen och huvudmannen ska alltså ha ansvar för att se till att en skolpliktig elev i förskoleklassen fullgör sin skolgång. Genom bestämmelserna får hemkommunen vitesförelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter, och beslutet får överklagas hos en allmän förvaltningsdomstol. För en förskoleklasselev vid en skolenhet med specialskola eller sameskola, som är statliga skolformer, ska huvudmannen få vitesförelägga vårdnadshavarna.

En elev i förskoleklassen ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Den obligatoriska verksamheten i förskoleklassen ska få omfatta högst 190 dagar per läsår och sex timmar per dag. Om eleven utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. Bestämmelserna om ledighet och befrielse från obligatoriska inslag ska också tillämpas för förskoleklasseleverna. En elev i förskoleklassen ska ha rätt att gå kvar vid skolenheten hela läsåret även om förhållandena ändras.

Regeringen bedömer att undervisningen i förskoleklassen som i dag bör omfatta minst 525 timmar under ett läsår.

Regeringens övriga förslag och bedömningar

Regeringen föreslår att eleverna i förskoleklassen ska erbjudas kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider. Eleverna ska också ha rätt till kostnadsfri skolskjuts på samma villkor som grundskoleelever. En elev i förskoleklassen vid en skolenhet med specialskola eller sameskola ska ha rätt till de resor som krävs för utbildningen. En sådan elev som till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet ska även ha rätt till tillfredsställande förhållanden som staten ska svara för.

Kommunens beslut om skolskjuts ska få överklagas hos en allmän förvaltningsdomstol, liksom Specialpedagogiska skolmyndighetens och Sameskolstyrelsens beslut om resor. Specialpedagogiska skolmyndighetens och Sameskolstyrelsens beslut om åtgärder för en elev som inte bor hemma ska få överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Regeringen föreslår även att ett barn ska få tas emot i förskoleklassen redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller fem år. Femåringen ska då inte ha skolplikt men närvaroskyldighet. Regeringen föreslår vidare att ett barn ska få börja fullgöra skolplikten i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år, om barnet då har gått ut förskoleklassen, eller barnets vårdnadshavare begär att barnet ska få börja direkt i någon av dessa skolformer utan att först ha gått ut förskoleklassen och barnet bedöms ha förutsättningar för det. Beslut i frågan om barnets förutsättningar att hoppa över förskoleklassen och börja direkt i grundskolan eller sameskolan ska fattas av rektorn. När det gäller specialskolan ska beslutet fattas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. När det gäller grundsärskolan ska beslutet fattas av barnets hemkommun.

I frågan om skolplikten kan skjutas upp föreslår regeringen att ett barn ska få börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år om det finns särskilda skäl. Hemkommunens beslut om uppskjuten skolplikt ska liksom i dag kunna överklagas. Ett barn som beviljas uppskjuten skolplikt ska erbjudas förskola. Regeringen föreslår också att ett barn som ska tas emot i grundsärskolan ska få börja fullgöra skolplikten i grundsärskolan om barnets vårdnadshavare begär det hos hemkommunen och barnet har beviljats uppskjuten skolplikt.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018 och ska tillämpas på utbildning fr.o.m. höstterminen 2018. Om eleven börjat fullgöra skolplikten före höstterminen 2018 ska äldre bestämmelser om skolpliktens upphörande gälla.

Regeringen gör bl.a. följande bedömningar. Enskilda huvudmän som är godkända för förskoleklass bör med automatik få anordna en obligatorisk förskoleklass, där eleverna har skolplikt. Regeringen gör även bedömningen att ett barn bör få gå i förskoleklassen ytterligare ett läsår om barnets

vårdnadshavare begär det och det finns särskilda skäl. När det gäller frågan om obligatorisk förskoleklass vid andra skolformer än grundskolan bedömer regeringen att en sexåring bör kunna fullgöra det första året av skolplikten i förskoleklassen vid en skolenhet med sameskola eller vid en skolenhet med specialskola.

Motionen

I kommittémotion 2017/18:2555 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1 begär motionärerna att riksdagen avslår propositionen. Motionärerna anser att förslaget om en obligatorisk förskoleklass inte kommer att innebära någon större skillnad för elevernas tidiga lärande jämfört med i dag, utan riskerar att leda till att eleverna inte får med sig tillräckliga kunskaper i att läsa, skriva och räkna. Motionärerna vill i stället att en tioårig grundskola införs som innebär att lågstadiet blir fyraårigt och att sexåringar får undervisning som följer grundskolans kunskapsmål. Enligt motionärerna innebär deras alternativ att sexåringarna får del av de kunskapsmål och den utvärdering som framgår av läroplanen, den kompetens som hör lågstadiet till och rätt till särskilt stöd i enlighet med skollagen. Motionärerna framhåller att en förutsättning för att en tidigare skolstart ska bli framgångsrik och gynna barnens lärande i skolan är att lärarna i den nya årskurs 1 har rätt kvalifikationer och rätt kompetens. I den nya årskurs 1 kommer, enligt motionärernas alternativ, större fokus att läggas på grundläggande läs-, skriv- och räkneinläring som till skillnad från i förskoleklassen ska omfattas av kunskapsmålen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att förskoleklassen har en mycket viktig roll att fylla i utbildningssystemet. Enligt skollagen ska förskoleklassen stimulera elevernas utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Utskottet instämmer med regeringen om att förskoleklassens särskilda karaktär är värdefull, och vill lyfta fram att det är en lärmiljö där sexåringarna erbjuds en åldersanpassad och rik variation av uttrycksformer och arbetssätt och som gynnar övergången från förskola till skola. Utskottet delar regeringens uppfattning att man inte ska integrera förskoleklassen form- och innehållsmässigt i grundskolans system.

Förskoleklassen kan emellertid bara lyckas med sitt uppdrag att förbereda väl för fortsatt utbildning om alla barn faktiskt deltar i verksamheten. Utskottet kan konstatera att det framgår av regeringens redovisning att det är omkring 2 procent av sexåringarna, ca 2 000 barn per år, som inte deltar i vare sig förskoleklassen, förskolan eller skolans årskurs 1, och utskottet vill också uppmärksamma att de elever som går i dagens förskoleklass inte har någon skyldighet att närvara i utbildningen utan kan vara frånvarande i större eller mindre omfattning. Detta medför att vissa barn inte deltar i förskoleklassen

alla dagar i veckan, vilket kan bidra till att dessa barn missar större eller mindre delar av den utbildning som bl.a. ska förbereda för fortsatt skolgång. Barnen får då ta del av undervisningen i förskoleklassen i olika stor utsträckning och har därmed inte samma förutsättningar till förberedelser för fortsatt utbildning.

När det gäller yrkandet om avslag på propositionen med hänvisning till att det bör införas en tioårig grundskola vill utskottet inledningsvis betona att förändringstakten i skolan har varit hög under en relativt lång tid och att förändringar på skolområdet måste göras med urskiljning för att ge huvudmän och personal rimlig arbetsro. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att en obligatorisk förskoleklass skulle ge större möjligheter att arbeta medvetet och långsiktigt med barnens kunskapsutveckling. När skolan kan räkna med att nå alla barn i förskoleklassen kan ett större pedagogiskt ansvar läggas på förskoleklassen, särskilt när det gäller elevernas förberedelse inför skolans årskurs 1. Utskottet instämmer därför med regeringen om att det är hög tid att förskoleklassen övergår från en frivillig till en obligatorisk skolform inom det svenska skolväsendet och att skolplikten inträder vid sex års ålder. Skolplikten förlängs därmed med ett år och blir som huvudregel tioårig. Utskottet instämmer även i regeringens övriga förslag och bedömningar.

Utskottet vill i sammanhanget understryka att det är av största vikt att utbildningen i det svenska skolväsendet är likvärdig inom varje skolform. En bra förskoleklass förutsätter såväl elevernas närvaro som en utbildning av hög kvalitet. Utskottet vill även lyfta fram att frågan om skolplikt i förskoleklassen samspelar med regeringens arbete med att förstärka förskoleklassens uppdrag och innehåll och främja elevernas utveckling och lärande under de tidiga skolåren. Regeringen har därför initierat och genomfört flera reformer i detta syfte, bl.a. att förskoleklassen sedan den 1 juli 2016 har egna avsnitt i läroplanerna med förtydligat och förstärkt uppdrag, syfte och innehåll, att Skolverket genomför flera fortbildningsinsatser under 2017–2019 för personalen i förskoleklassen och kompetensutveckling inom Matematiklyftet och Läsllyftet (se nedan under avsnittet om tioårig grundskola).

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens proposition och avstyrker motion 2017/18:2555 yrkande 1.

Utskottet övergår nu till att behandla de motionsyrkanden som innehåller begäran om tillkännagivanden.

Tioårig grundskola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tioårig grundskola, en översyn av möjligheterna till vidareutbildning av förskollärare och att förskoleklassen bör ingå i grundskolan.

Jämför reservation 2 (M, C, L, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:2555 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2 begärs att regeringen snarast, dock senast den 1 januari 2018, ska tillsätta en utredning för att ta fram förslag om en tioårig grundskola med ett fyraårigt lågstadium som innebär att sexåringarna får undervisning som följer grundskolans kunskapsmål och en skolstart från sex års ålder. Motionärerna anför att riksdagens två tidigare gjorda tillkännagivanden om tioårig grundskola inte kan anses slutbehandlade eftersom regeringen inte tillgodosett dem. Reformen bör kunna träda i kraft den 1 januari 2020 med första läsårsstart hösten 2020.

Motionärerna anser att utredningen ska utgå från de tidigare utredningsdirektiven till Grundskoleutredningen och föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas och även se över behovet av övergångsregler. Om skolplikt för sexåringar redan är införd bör utredningen beakta det. Vidare ska utredningen föreslå en tidsplan för genomförandet och särskilt beakta behovet av kompetensutveckling för lärare i förskoleklassen och årskurs 1–3 om effektiva undervisningsmetoder och stödinsatser i svenska och matematik samt i vetenskapligt välbelagd kunskap om läs- och skrivsvårigheter. Även huvudmännens behov av anpassningar av t.ex. lokaler, organisation och personal ska beaktas. Utredningen ska även föreslå ändringar av behörighetskrav samt överväga behovet av fortbildningsinsatser för förskollärare och lärare. Motsvarande ska gälla för sameskolan, specialskolan och grundsärskolan. Utredningen ska också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklassen skulle kunna utformas.

I kommittémotion 2017/18:3039 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 3 begär motionärerna att man ska se över möjligheterna till vidareutbildning av förskollärare så att de kan bli behöriga att undervisa i den nya tioåriga grundskolan. Det är enligt motionärerna viktigt att tillvarata kompetensen hos de pedagoger som arbetar i förskolan.

I motion 2017/18:2938 av Gunilla Nordgren (M) anser motionären att förskoleklassen bör ingå i grundskolan och inte vara en egen skolform för att det skulle innebära en större garanti för att verksamheten bedrivs likvärdigt i

hela landet. Motionären anser även att förskollärare även fortsättningsvis ska kunna arbeta med barnen.

Bakgrund

Riksdagens tillkännagivande om en tioårig grundskola

Riksdagen har tillkännagett att regeringen ska återkomma med ett förslag om en tioårig grundskola, där förskoleklassen blir den nya årskurs 1 i grundskolan, i enlighet med det som utbildningsutskottet anfört i sina betänkanden (se bet. 2014/15:UbU11 Tioårig grundskola punkten 4, rskr. 2014/15:201 och bet. 2015/16:UbU14 Tioårig grundskola punkten 9, rskr. 2015/16:228). Detta innebär att förskoleklassen upphör att vara en egen skolform och att det nuvarande lågstadiet kommer att omfatta årskurs 1–4, mellanstadiet årskurs 5–7 och högstadiet årskurs 8–10. De kunskapskrav som finns för lågstadiet i dag ska vara oförändrade. Det ska också fastställas vilka behörighetskrav som ska gälla för att undervisa i den nya årskurs 1, och det behövs vidare övergångsregler och en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i F–3. Utskottet betonade i sitt ställningstagande att utbildningsperspektivet kommer att tydliggöras med en allmän skolstart vid sex års ålder, men samtidigt ska lärandet utgå från en pedagogik som är anpassad till elevens ålder.

Grundskoleutredningen

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas (dir. 2014:41). Genom tilläggsdirektiv den 11 september 2014 fick utredaren i uppdrag att också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda i förskoleklassen skulle kunna utformas på lämpligast sätt (dir. 2014:135).

Den 18 december 2014 beslutade regeringen att ändra utredningsuppdraget genom nya tilläggsdirektiv (dir. 2014:159). I stället för att utreda de delar som gäller införandet av en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder skulle utredaren föreslå hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas. För båda dessa alternativ skulle förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrade. En utgångspunkt för båda alternativen var vidare att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga för undervisningen. Genom tilläggsdirektiv den 26 mars 2015 förtydligades det att utredaren inte längre skulle föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare i förskoleklassen kan utformas på lämpligast sätt (dir. 2015:34).

Utredningen, som antog namnet Grundskoleutredningen, överlämnade sitt slutbetänkande Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015:81) i september 2015. Utredningen har föreslagit att

förskoleklassen ska kvarstå som en egen skolform men bli obligatorisk (alternativ 1) och har avrått från en ny förberedande s.k. sexårsklass inom grundskolan (alternativ 2). Enligt utredningens tilläggsdirektiv ska förskoleklassens syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser kvarstå oförändrade för båda dessa alternativ (dir. 2014:159). Frågan om ett tredje alternativ med en tioårig grundskola har utredningen i enlighet med sina tilläggsdirektiv inte utrett.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis uppmärksamma att riksdagen redan i propositionen En skyldighet att erbjuda lovskola (prop. 2016/17:156 s. 48), som överlämnades till riksdagen i mars 2017, informerades om regeringens arbete med frågan om en tioårig grundskola. Regeringen framhöll då att det är viktigt att det blir obligatoriskt för barnen i Sverige att börja i skolan redan vid sex års ålder, i stället för som i dag vid sju års ålder. Regeringen delade riksdagens uppfattning att den obligatoriska skolgången bör starta höstterminen det år då barnet fyller sex år, att skolplikten därmed bör förlängas till tio år och att det är viktigt att skolan får möjlighet att fånga upp elevernas behov tidigare än vad som görs i dag. Regeringen delade även uppfattningen att utbildningsperspektivet ska tydliggöras samtidigt som lärandet ska utgå från en pedagogik som är anpassad till elevernas ålder och utvecklingsnivå, att de kunskapskrav som finns för lågstadiet ska vara oförändrade och att eleverna ska få bättre förutsättningar att nå målen för skolan. Utskottet vill därför påminna om att regeringen alltså till mycket stor del instämmer i vad riksdagen har framfört i sak om en tioårig grundskola.

Regeringen har även i proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder behandlat riksdagens tillkännagivanden om en tioårig grundskola. Utskottet instämmer i det regeringen framför i propositionen om att det centrala är att den obligatoriska skolgången i Sverige ska starta redan vid sex års ålder och att alla elever ska få bättre förutsättningar att nå målen för skolan. Utskottet anser även i likhet med regeringen att förskoleklassen har en viktig roll i skolväsendet och att en skolstart vid sex års ålder kan och bör genomföras utan drastiska förändringar i skolsystemets grundläggande struktur. Det viktiga är att det tidiga lärandet blir likvärdigt och att alla elever utvecklas så långt som möjligt. Förändringstakten i skolan har varit hög under en relativt lång tid, och förändringar på skolområdet måste göras med urskiljning för att ge huvudmän och personal rimlig arbetsro. Vid sidan av årskurserna 1–9 är förskoleklassen sedan länge en del av skolans grundläggande struktur. Sedan 2011 finns det även en inriktning mot förskoleklassen och årskurs 1–3 inom grundläro-utbildningen. Utskottet är därför positivt till regeringens förslag till att förskoleklassen görs obligatorisk och omfattas av skolplikten, vilket även framgår i avsnittet ovan om regeringens lagförslag.

Utskottet är dock liksom regeringen medvetet om att det inte räcker med att förskoleklassen blir obligatorisk. Förskoleklassens pedagogiska uppdrag

måste samtidigt stärkas betydligt. Därför har regeringen initierat och genomfört flera reformer i detta syfte. Förskoleklassen har sedan den 1 juli 2016, dvs. efter riksdagens tillkännagivanden, egna avsnitt i läroplanerna med förtydligat och förstärkt uppdrag, syfte och innehåll. Även den samverkan som måste ske mellan skolformerna för att skapa progression i elevernas utveckling och lärande förtydligades i läroplanen. Vidare genomför Skolverket flera utbildningsinsatser under 2017–2019 för personalen i förskoleklassen (U2016/05615/S). Viss utbildning ska riktas särskilt mot förskollärare i förskoleklassen inom områdena språk och kommunikation samt matematiska resonemang och uttrycksformer. Skolverket har också fått i uppdrag att genomföra särskilda insatser för att möjliggöra genomförandet av de nya läroplansavsnitten för förskoleklassen. Utskottet kan således konstatera att det pågår ett arbete med kompetensutveckling för personalen utifrån förskoleklassens förstärkta uppdrag. Insatser för kompetensutveckling pågår också inom bl.a. Matematiklyftet och Läslyftet. När det gäller förskollärares kompetens ska de även i fortsättningen vara behöriga att undervisa sexåringarna, eftersom utskottet i likhet med regeringen anser att förskollärares och grundlärares kompetenser berikar och kompletterar varandra. Detta gynnar barnens övergång mellan förskola och grundskola.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2017/18:2555 (L, M, C, KD) yrkande 2, 2017/18:2938 (M) och 2017/18:3039 (L, M, C, KD) yrkande 3.

Obligatorisk förskoleklass

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en obligatorisk förskoleklass och en ny läroplan för förskoleklassen.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

Kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 13 behandlar frågan om en obligatorisk förskoleklass. Motionärerna framhåller att det skulle kunna ge barnen lika möjligheter och att man skulle kunna komma till rätta med en trend av sjunkande studieresultat.

I motion 2017/18:475 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) välkomnar motionärerna en obligatorisk förskoleklass och förespråkar en ny läroplan för förskoleklassen med vissa kunskapsmål. Motionärerna anser att en ny läroplan för förskoleklassen ska ha rimliga målsättningar vad gäller rudimentär språkbehandling och räknefärdighet. En detaljerad timplan ska inte behövas i förskoleklassen. Det handlar enligt motionärerna inte om att flytta ned nuvarande årskurs 1 till förskoleklassen utan om att sätta rimliga men

tydliga mål för dem som går i obligatorisk förskoleklass. Det är inte samma sak att frivilligt gå en utbildning som att gå en obligatorisk utbildning.

Bakgrund

Skolinspektionen visade i sin kvalitetsgranskning av förskoleklassen som presenterades i rapporten Undervisning i förskoleklass (2015:03) på viktiga utvecklingsområden i förskoleklassen. I rapporten framgår att det fanns stora skillnader i hur förskoleklassen bedrevs i landet och att undervisningen i många förskoleklasser led av kvalitetsbrister. Enligt Skolinspektionen kunde den bristande kvaliteten härledas till den relativt oreglerade modell som valts i styrdokumentet, dvs. i läroplanerna, vilket skapade risker och oönskade konsekvenser i form av en bristande likvärdighet. En försvarande omständighet var att eleverna i förskoleklassen arbetade mot övergripande läroplansmål utan konkretiserade verksamhetsmål för förskoleklassen. Styrdokumentet behövde därför förtydligas. Mot denna bakgrund gav regeringen Skolverket i uppdrag att lämna förslag till ändringar i läroplanerna för att bl.a. förtydliga förskoleklassens uppdrag (U2015/191/S). Skolverkets uppdrag slutredovisades i november 2015.

Skolkommissionen uttalade i maj 2016 i sitt delbetänkande Samling för skolan – Nationella målsättningar och utvecklingsområden för kunskap och likvärdighet (SOU 2016:38 s. 79 och 86) att förskoleklassens roll som länk mellan förskolan och skolan behövde stärkas och att Skolverkets förslag till nytt läroplansavsnitt ytterligare tydliggjorde förskoleklassens pedagogiska uppdrag.

Regeringens reform om ett förtydligt uppdrag för förskoleklassen trädde i kraft den 1 juli 2016. Eftersom förskoleklassen finns vid skolenheter med grundskola, specialskola och sameskola regleras den i tre läroplansförfordningar (SKOLFS 2010:37, SKOLFS 2010:250 och SKOLFS 2010:251). Med reformen fick förskoleklassen för första gången särskilda avsnitt i läroplanerna. Avsnitten förtydligar hur undervisningen i förskoleklassen ska ge eleverna förutsättningar att utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer att ställas i den efterföljande skolformen. Skolhuvudmännen och personalen har därmed fått bättre förutsättningar att bidra till elevernas utveckling och lärande. Detta skapar förutsättningar för en ökad kvalitet och nationell likvärdighet i förskoleklassen.

De nya läroplansavsnitten för förskoleklassen delas in under rubrikerna Syfte och Centralt innehåll på motsvarande sätt som kursplanerna för grundskolan. Syftestexten beskriver vad undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla och riktar sig därför till förskolläraren eller läraren. Där anges t.ex. att eleverna ska erbjudas en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer som gynnar övergången från förskola till skola och fritidshem. Därigenom ska undervisningen i förskoleklassen bidra till kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande samt förbereda dem för fortsatt utbildning. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kreativitet,

nyfikenhet och tilltro till sin egen förmåga. I syftesavsnittet anges också vad undervisningen ska ge eleverna på en rad olika områden, såsom möjlighet att utveckla sitt intresse för och sin förmåga att kommunicera med tal- och skriftspråk genom att ge dem möjligheter att läsa, lyssna på samt skriva och samtala om såväl skönlitteratur som andra typer av texter och händelser. Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen och är indelat i kunskapsområdena Språk och kommunikation, Skapande och estetiska uttrycksformer, Matematiska resonemang och uttrycksformer, Natur, teknik och samhälle samt Lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse. Innehållet är valt utifrån att det ska finnas en tydlig progression mellan förskolan och förskoleklassen samt mellan förskoleklassen och lågstadiet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att förskoleklassen för första gången den 1 juli 2016 fick egna avsnitt i läroplanerna, där förskoleklassens uppdrag, syfte och innehåll förtydligades och förstärktes. Genom läroplansförändringarna förtydligades även den samverkan som måste ske mellan skolformerna för att skapa progression i elevernas utveckling och lärande. Utskottet vill understryka att ändringarna i läroplanerna har skett med anledning av de behov av förtydliganden som framgår av Skolinspektionens kvalitetsgranskning av förskoleklassen som presenterades i rapporten Undervisning i förskoleklass (2015:03) och av Skolkommissionens delbetänkande Samling för skolan – Nationella målsättningar och utvecklingsområden för kunskap och likvärdighet. Utskottet anser att förstärkningarna och förtydligandena av förskoleklassens uppdrag i läroplanerna för grundskolan, specialskolan och sameskolan är väl avvägda (se SKOLFS 2010:37, SKOLFS 2010:250 och SKOLFS 2010:251). Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2017/18:475 (SD) och 2017/18:1062 (SD) yrkande 13.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (M, C, L, KD)

av Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Maria Stockhaus (M), Annika Eclund (KD) och Ida Drougge (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2555 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1 och avslår proposition 2017/18:9.

Ställningstagande

Vårt förslag med en skolstart från sex års ålder betyder att vi höjer ambitionerna för svensk skola. Det innebär ett fyraårigt lågstadium där sexåringarna får en strukturerad undervisning som följer grundskolans kunskapsmål. Det ger inte bara våra elever mer tid tillsammans med lärarna utan innebär också att barnen får rätt till samma stöd och hjälp som i dagens grundskola. Sammantaget innebär en skolstart från sex års ålder att våra elever lär sig mer och får med sig mer robusta kunskaper, vilket stärker deras fortsatta kunskapsutveckling.

Vårt ställningstagande, att avslå regeringens proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder, och i stället föreslå införandet av en tioårig grundskola där lågstadiet blir fyraårigt innebär att sexåringarna får undervisning som följer grundskolans kunskapsmål. Det grundar sig främst på tre utgångspunkter:

- Vår målsättning med en tidigare skolstart är att stärka barnens tidiga inläring. En sådan målsättning saknar regeringen i sin proposition 2017/18:9. Vårt förslag innebär också att sexåringar, till skillnad från enligt regeringens förslag, direkt ska få del av de kunskapsmål och den utvärdering som framgår av läroplanen, den kompetens som hör lågstadiet till och rätt till särskilt stöd i enlighet med skollagen.
- Förskoleklassen varierar stort mellan olika skolor. Likvärdigheten brister. Det som skulle förena förskolan och grundskolan har på sina håll i stället blivit en isolerad ö mellan för- och grundskolan.
- En förutsättning för att en tidigare skolstart ska bli framgångsrik och gynna barnens lärande i skolan är att lärarna i den nya årskurs 1 har rätt kvalifikationer och rätt kompetens. Detta är viktigt eftersom sexåringarnas

tid i skolan, jämfört med dagens förskoleklass och regeringens förslag, kommer att förändras till både innehåll och form. I den nya årskurs 1 kommer större fokus att läggas på grundläggande läs-, skriv- och räkneinläring och, till skillnad från i förskoleklassen, att omfattas av kunskapsmål. Att lärarna i den nya årskursen har rätt kompetens är därför helt avgörande, oavsett deras examen.

Vi anser mot bakgrund av det anförda att riksdagen ska avslå regeringens proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder.

2. Tioårig grundskola, punkt 2 (M, C, L, KD)

av Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Maria Stockhaus (M), Annika Eclund (KD) och Ida Drougge (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:2555 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2 och

2017/18:3039 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 3 och

bifaller delvis motion

2017/18:2938 av Gunilla Nordgren (M).

Ställningstagande

Riksdagen har vid två tillfällen begärt att regeringen ska återkomma med förslag om tioårig grundskola i enlighet med Alliansens förslag. Regeringen hävdar att tillkännagivandena är slutbehandlade i och med att regeringen nu har överlämnat proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder till riksdagen. Vi menar att tillkännagivandena inte kan anses slutbehandlade eftersom regeringen inte tillgodoser tillkännagivandena. Vi kräver därför att regeringen snarast, dock senast den 1 januari 2018, tillsätter en utredning för att ta fram förslag om en tioårig grundskola där lågstadiet blir fyraårigt, vilket innebär att sexåringarna får undervisning som följer grundskolans kunskapsmål. Detta ska ske i enlighet med riksdagens tidigare beslut (se bet. 2014/15:UbU11 Tioårig grundskola punkten 4, rskr. 2014/15:201 och bet. 2015/16:UbU14 Tioårig grundskola punkten 9, rskr. 2015/16:228). Reformen bör kunna träda i kraft den 1 januari 2020 med första läsårsstart hösten 2020.

Utredningen ska utgå från den tidigare regeringens utredningsdirektiv till Grundskoleutredningen som regeringen ändrade. Utredningen ska

- föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas och även se över behovet av övergångsregler. Om skolplikt för sexåringar redan är införd bör utredningen beakta det
- föreslå en tidsplan för genomförandet och då särskilt beakta behovet av kompetensutveckling för lärare i förskoleklassen och i årskurs 1–3 i fråga om effektiva undervisningsmetoder och stödinsatser i svenska och matematik samt i vetenskapligt välbelagd kunskap om läs- och skrivsvårigheter. Även huvudmännens behov av anpassningar av t.ex. lokaler, organisation och personal ska beaktas
- föreslå ändringar när det gäller behörighetskrav samt överväga behovet av fortbildningsinsatser för förskollärare och lärare. Motsvarande ska gälla för sameskolan, specialskolan och grundsärskolan
- föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklassen kan utformas.

Mot bakgrund av det anförda bör regeringen snarast, dock senast den 1 januari 2018, tillsätta en utredning för att ta fram förslag om en tioårig grundskola med ett fyraårigt lågstadium och skolstart från sex års ålder.

3. Obligatorisk förskoleklass, punkt 3 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:475 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) och

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

När förskoleklassen blir obligatorisk, vilket vi välkomnar, vore det bra om det infördes en ny läroplan för förskoleklassen med några rimliga målsättningar vad gäller rudimentär språkbehandling och räknefärdigheter hos eleverna. En detaljerad timplan ska enligt vår mening inte behövas i förskoleklassen. Det handlar inte om att flytta ned nuvarande årskurs 1 till förskoleklassen, utan om att sätta rimliga men tydliga mål för elever som enligt regeringens förslag blir en del av den obligatoriska förskoleklassen. Det är inte samma sak att frivilligt gå en utbildning som att gå en obligatorisk utbildning. Kraven på en obligatorisk verksamhet kan och bör vara tydligare. Dessutom blir det lättare att tidigt sätta in stödinsatser med tydliga mål i denna verksamhet.

I dag går nästan alla sexåringar i förskoleklassen. Andelen varierar dock från kommun till kommun. Även kvaliteten på verksamheten varierar. Det finns indikationer på att de barn som genomgår denna förberedande skolform får ett försprång gentemot de barn som inte gör det. Vi är positiva till att den i dag frivilliga förskoleklassen blir obligatorisk. Argumenten för detta är många. Förutom att ge våra barn lika möjligheter handlar det om att komma till rätta med en lång trend med sjunkande studieresultat. Vi måste komma ihåg att det finns en vilja hos barn att lära sig, vilken måste tas till vara. Vi anser att regeringens förslag är en bra början på att angripa detta problem.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Följdmotionerna

2017/18:475 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny läroplan för förskoleklassen med vissa kunskapsmål och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2555 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD):

1. Riksdagen avslår proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast, dock senast den 1 januari 2018, ska tillsätta en utredning i syfte att ta fram förslag om en tioårig grundskola med ett fyraårigt lågstadium och en skolstart vid sex års ålder och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskoleklassen ska bli en obligatorisk del av grundskolan som därmed blir tioårig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2938 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskoleklassen bör ingå i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3039 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till vidareutbildning av förskollärare så att de kan bli behöriga att undervisa i den nya tioåriga grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹
dels att 9 kap. 4 och 5 §§ och 29 kap. 4 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 9 kap. 4 § ska utgå,
dels att 7 kap. 1, 3, 4, 10–12, 17, 21–23 §§, 8 kap. 3 §, 9 kap. 8 och
 12 §§, 28 kap. 5, 7, 8, 14 och 15 §§ och rubrikerna närmast före 7 kap.
 4 och 11 §§, ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas sju nya paragrafer, 7 kap. 11 a och 11 b §§ och
 9 kap. 15 a–15 d och 21 a §§, och närmast före 9 kap. 15 b–15 d och
 21 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***7 kap.****1 §**

I detta kapitel finns bestämmelser om

- vilka som omfattas av skolplikt (2 §),
- rätten till utbildning (3 §),
- hur skolplikten fullgörs (4–9 §§),
- när skolplikten inträder (10 §),
- tidigare skolstart (11 §),
- tidigare skolstart *och undantag från skyldigheten att fullgöra skolplikt i förskoleklass (11–11 b §§),*
- när skolplikten upphör och rätten att därefter slutföra skolgången (12–16 §§),
- deltagande i utbildning (17–19 §§), och
- ansvar för att skolplikten fullgörs (20–23 §§).

3 §²

Enligt 2 kap. 18 § första stycket regeringsformen har alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola.

Av 2 § tredje stycket *samt 11 och 15 §§* följer även en viss rätt till utbildning utöver skolplikten.

Av 2 § tredje stycket och 15 § följer även en viss rätt till utbildning utöver skolplikten.

GrundskolanFörskoleklassen och grundskolan**4 §**

Skolplikt ska fullgöras i grundskolan om inte förhållandena är sådana som avses i 5 eller 6 § eller

Skolplikten ska börja fullgöras i förskoleklassen. Därefter ska skolplikten fullgöras i grundskolan

¹ Senaste lydelse av 29 kap. 4 § 2013:298.

² Senaste lydelse 2012:109.

skolplikten fullgörs i sameskolan enligt 7 § eller på annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

eller i den skolform där barnet tas emot enligt 5, 6 eller 7 §, om inte skolplikten fullgörs på något annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

Skolplikten kan dock börja fullgöras direkt i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan eller sameskolan enligt 11 a och 11 b §§.

10 §

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sju* år.

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sex* år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller *åtta* år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sju* år.

Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter begäran av barnets vårdnadshavare.

Tidigare skolstart

Tidigare skolstart och undantag från skyldigheten att fullgöra skolplikt i förskoleklass

11 §

Om ett barns vårdnadshavare begär det hos hemkommunen, ska barnet redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år jämföras med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja skolan.

Ett barn får tas emot i förskoleklassen redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller fem år.

11 a §

Ett barn får börja fullgöra skolplikten i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan eller sameskolan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år om

1. barnet då har gått ut förskoleklassen, eller

2. barnets vårdnadshavare begär att barnet ska få börja i någon av dessa skolformer utan att först ha gått ut förskoleklassen och barnet bedöms ha förutsättningar för det.

Beslut i frågan enligt första

stycket 2 fattas av

- 1. rektorn när det gäller grundskolan och sameskolan,*
- 2. Specialpedagogiska skolmyndigheten när det gäller specialskolan, och*
- 3. barnets hemkommun när det gäller grundsärskolan.*

11 b §

Ett barn som har beviljats uppskjuten skolplikt och som ska tas emot i grundsärskolan får, utöver vad som anges i 11 a §, börja fullgöra skolplikten i grundsärskolan utan att först ha gått ut förskoleklassen, om barnets vårdnadshavare begär det hos hemkommunen.

12 §

Om inte annat följer av 13 eller 14 § upphör skolplikten vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten.

Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det tionde året eller, om eleven går i specialskolan, det elfte året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten, om inte annat följer av 13 eller 14 §.

17 §

En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

En elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i förskoleklassen och de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för elever i grundsärskolan och specialskolan.

Om en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller

Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, spe-

sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

cialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

21 §

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning.

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess *förskoleklass*, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning.

22 §

Kommunen ska se till att eleverna i *dess* grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. Huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan ska se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång.

Huvudmannen ska se till att eleverna i *huvudmannens förskoleklass*, grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. Huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan ska se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång.

När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

23 §

Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. För en elev i specialskolan eller i sameskolan är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter.

Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. För en elev i specialskolan, sameskolan eller *förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola* är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite.

Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart om inte annat beslutas.

8 kap.**3 §**

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i *förskoleklassen* eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

9 kap.**8 §**

Utbildningen ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärvverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärvverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning *samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.*

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

12 §

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskoleklass kommer till stånd för alla barn i kommunen som *önskar sådan utbildning.* Av 2 kap. 4 § framgår att staten är huvudman för förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskoleklass kommer till stånd för alla barn i kommunen som *enligt denna lag har rätt att gå i förskoleklass och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt.* Av 2 kap. 4 § framgår att staten är huvudman för förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att *kommunen* anordnar förskoleklass i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för *samtliga* i kommunen som är berörda.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att *hemkommunen* anordnar förskoleklass i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för *alla* i kommunen som är berörda.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin förskoleklass ska ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för.

15 a §

En elev som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 15 § andra stycket.

Skolskjuts i hemkommunen

15 b §

En elev i förskoleklass med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte för elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns förskoleklass med stöd av 13 §. Om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen anordna skolskjuts även i dessa fall.

Elevens hemkommun ansvarar för att skolskjuts anordnas.

Skolskjuts i en annan kommun än hemkommunen

15 c §

En elev som med stöd av 13 § första stycket går i en annan kommuns förskoleklass och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

Den kommun som anordnar utbildningen ansvarar för att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

Resor och boende för elever vid en skolenhet med specialskola eller sameskola

15 d §

En elev i förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola har rätt till de resor som krävs för utbildningen. Staten ska stå för kostnaderna.

En elev i förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola som till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet har rätt till tillfredsställande förhållanden. Staten ska svara för detta utan extra kostnader för eleven.

Skolskjuts

21 a §

Hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i en fristående förskoleklass inom kommunen under samma förutsättningar som enligt 15 b § andra stycket andra meningen gäller för elever som valt en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem.

28 kap.

5 §³

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,
2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 eller 35 § eller 19 kap. 45 §,
3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,
4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,
5. skolskjuts enligt 10 kap. 32 §
5. skolskjuts enligt 9 kap. 15 b § första stycket, 10 kap. 33 § första
- första stycket, 9 kap. 15 c § första

³ Senaste lydelse 2012:109.

stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket, *stycket, 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket,*

6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 § eller 18 kap. 32 § första stycket,

7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §,

8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,

9. bidrag enligt 25 kap. 11 §,

10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller

11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

7 §

Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,

2. kostnadsfria resor enligt 12 kap. 25 § första stycket, eller 2. kostnadsfria resor enligt 9 kap. 15 d § första stycket eller 12 kap. 25 § första stycket, eller

3. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §.

8 §⁴

Beslut av Sameskolstyrelsen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §, eller

2. kostnadsfria resor enligt 13 kap. 23 § första stycket. 2. kostnadsfria resor enligt 9 kap. 15 d § första stycket eller 13 kap. 23 § första stycket.

14 §

Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i specialskolan enligt 7 kap. 6 §,

2. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,

3. åtgärder enligt 12 kap. 25 § 3. åtgärder enligt 9 kap. 15 d § andra stycket för en elev som inte bor hemma, eller 12 kap. 25 § andra stycket för en elev som inte bor hemma, eller

4. rätt till utbildning för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

⁴ Senaste lydelse 2013:298.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av barnet.

15 §⁵

Beslut av Sameskolstyrelsen får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i sameskolan enligt 7 kap. 7 §,
 2. åtgärder enligt 13 kap. 23 § 2. åtgärder enligt 9 kap. 15 d §
andra stycket för en elev som inte *andra stycket eller* 13 kap. 23 §
bor hemma, eller andra stycket för en elev som inte
bor hemma, eller
 3. rätt till utbildning för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.
- Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av barnet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
 2. Lagen tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2018.
 3. Om eleven börjat fullgöra skolplikten före höstterminen 2018 gäller 7 kap. 12 § i den äldre lydelsen.

⁵ Senaste lydelse 2013:298.